

UPSC CSE 2019 MAINS PAPER A SEPTEMBER 28, 2019 DOGRI COMPULSORY LANGUAGE QUESTION PAPER

डोगरी / DOGRI
(लाज़मी) / (COMPULSORY)
निर्धारित समय : तीन घंटे
Time Allowed : Three Hours
अधिकतम अंक : 300
Maximum Marks : 300
प्रश्न-पत्र सरबंधी खास हदायतां

प्रश्न-पत्र हल करने शा पैहलें मेहरबानी करियै ख'ल्ल दित्ती गेदी हदायतें गी चंगी चाली पढ़ी लैता जा :

सब्बै प्रश्न हल कीते जान ।

इक प्रश्न / भाग दे अंक कबै गै दित्ते गेदे न ।

प्रश्नें दा उत्तर डोगरी (*देवनागरी लिपि*) च गै देना लाज़मी ऐ ' जिन्हे चिर केह प्रश्न सरबंधी होर कोई दूर्द हिदायत नेह दित्ती गेदी होए ।

प्रश्नें दे उत्तरें दी शब्द-संख्या, जितथें कुतै बी दस्सी गेदी होए, उसदा पालन कीता जाना चाही दा ऐ । ते जेकर जवाब दित्ते गेदे निर्देश शा मता लम्मा जां लौहका होग तां अंक कट्टे जांगन ।

प्रश्नोत्तर-पत्रिका दे खाली छोड़े गेदे सफे जां फही खाली पेदे बरके गी छैल चाल्ही कट्टी दित्ता जा ।

QUESTION PAPER SPECIFIC INSTRUCTIONS

Please read each of the following instructions carefully before attempting questions :

All questions are to be attempted.

The number of marks carried by a question / part is indicated against it.

*Answers must be written in **DOGRI (Devanagari script)** unless otherwise directed in the question.*

Word limit in questions, wherever specified, should be adhered to and if answered in much longer or shorter than the prescribed length, marks may be deducted.

Any page or portion of the page left blank in the Question-cum-Answer Booklet must be clearly struck off.

Q1. ਖੱਲ ਦਿੱਤੇ ਦੇ ਵਿਝੋਂ ਚਾ ਕੁਸੈ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇ ਉਪਰ 600 ਸ਼ਬਦੋਂ ਚ ਨਿਬੰਧ ਲਿਖੋ : 100

- (a) ਸਿਰਜਨਾਤਮਕਤਾ ਦਾ ਪੋਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਆਹਲੀ ਸ਼ਿਕਾ ਦੀ ਲੋਡ
- (b) ਭਾਰਤ ਚ ਬਨ-ਜੀਵਨ ਸੰਰਕਣ ਦਿਵਾਂ ਚਨੌਤਿਆਂ
- (c) ਕਿਸੋਰ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਪਰ ਫਿਲਮੋਂ ਦਾ ਅਸਰ
- (d) ਦਿਵਾਂਗੋਂ ਦਾ ਸ਼ਕਤਿਕਰਣ

Q2. ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਦੇ ਗਿਆਂਥ ਗੀ ਧਾਨਾ ਕਨੈ ਪਢੋ ਤੇ ਗਿਆਂਥ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉਪਰ ਖੱਲ ਦਿੱਤੇ ਗੇਂਦੇ ਸੁਆਲੋਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਸਪ਼ਸ਼ਟ, ਸ਼ੇਈ ਤੇ ਸੰਖਿਤ ਭਾਸ਼ਾ ਚ ਦੇਓ : $12 \times 5 = 60$

ਕਿਸ ਜ਼ਹਾਰ ਬੁਰੇ ਪੈਹਲੋਂ ਤਗਰ ਮਾਹਨੂ ਧਰਤੀ ਉਪਰ ਸ਼ਕਾਰੀ ਮਾਤਰ ਹਾ। ਨਮੋਂ ਪਤਥਰ ਜੁਗੈ ਤਗਰ ਤੁਨੈ ਕਰਸਾਨੀ ਕਗਨੇ ਆਸਤੈ ਬਸ਼ਸਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਨੇਈ ਹਾ ਕੀਤੇ ਦਾ। ਜਮੀਨ ਦੀ ਜੁਤਾਈ ਕਿਹੜੀ ਓਹ ਦੂਰਦਾਤ ਦੇ ਲਾਕੇ ਚ ਭਟਕੇ ਬਿਜਨ ਭੋਜਨ ਦੀ ਸਪ਼ਲਾਈ ਗੀ ਬਧਾਨੇ ਚ ਸਮਰਥ ਹੋਈ ਗੇਆ ਤੇ ਤੁਨੈ ਕਰਸਾਨੀ ਗੀ ਬੇਹਤਰ ਬਨਾਨਾ ਜਾਰੀ ਰਕਖੇਆ। ਅਜੈ ਤਗਰ ਓਹ ਪੈਹਲੇ ਦੇ ਮਕਾਬਲੇ ਵ ਜਿਮੀਂ ਚਾ ਮਤੀ ਤੇ ਬੇਹਤਰ ਪੈਦਾਵਾਰ ਲੈਨੇ ਚ ਸਮਰਥ ਏ। ਪਰ ਜਿਤ੍ਥੂ ਤਗਰ ਸਮੁੰਦਰੋਂ ਦਾ ਸਰਬੰਧ ਏ, ਓਹ ਅਜੈ ਤਗਰ ਬੀ ਲਗਭਗ ਪੂਰੀ ਚਾਲਲੀ ਸ਼ਕਾਰੀ ਗੈ ਏ। ਓਹ ਮਚਿਛਿਧੋਂ ਤੇ ਦੁਏ ਜਲ ਜੀਵ-ਜੈਤੁਏਂ ਗੀ ਪਕਡਦਾ ਏ, ਪਰ ਤੁਨੀ ਬਢੋਤਰੀ ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਸਪ਼ਲਾਈ ਗੀ ਬਢਾਵਾ ਦੇਨੇ ਆਸਤੈ ਬਡੇ ਘਡੁ ਜਤਨ ਕੀਤੇ ਗੇ। ਇਸਲੇਂ ਤਗਰ ਪਾਨੀ ਚਾ ਸ਼ਕਾਰ ਕਨੈ ਤੁਸੀਂ ਬਡੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੌਸ਼ਿਟਕ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਦੀ ਸਪ਼ਲਾਈ ਕਾਫੀ ਹੋਈ ਏ। ਏਹ ਜਿਮੀਂ ਉਪਰ ਕਰਸਾਨੀ ਥਮਾਂ ਹਾਸਲ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਦੀ ਸਪ਼ਲਾਈ ਦਾ ਪੂਰਕ ਏ। ਪਰ ਦੁਨਿਆ ਦੀ ਬਧਦੀ ਅਭਾਦੀ ਦੇ ਕਾਰਣ ਤੌਲੇ ਗੈ ਮਾਹਨੂ ਗੀ ਸਮੁੰਦਰੈ ਕੋਲਾ ਇਨ੍ਹੇ ਮਤੇ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਦੀ ਲੋਡ ਪੇਈ ਸਕਦੀ ਏਂਜੇ ਉਸਦੀ ਏਹ ਭਾਰੀ ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਸਪ਼ਲਾਈ ਬੀ ਖਤਰੇ ਚ ਪੇਈ ਸਕਰੀ ਏ। ਇਸਲੇਈ ਮਾਹਨੂ ਗੀ ਸਮੁੰਦਰੀ-ਖੇਤੀ ਦੇ ਮਾਧਿਮ ਕਨੈ ਸਪ਼ਲਾਈ ਗੀ ਖਾਸਾ ਬਨਾਈ ਰਕਖਨੇ ਆਸਤੈ ਤਪਾਂਡ ਕਰਨੇ ਹੋਣਨ।

ਲੌਹਕੇ ਸ਼ਤਰ ਉਪਰ ਮਚਛੀ-ਪਾਲਨ ਤਲਾਏਂ ਤੇ ਝੀਲੋਂ ਚ ਪੈਹਲੋਂ ਗੈ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਕੀਤਾ ਜਾਈ ਚੁਕੇਆ ਏ। ਖਾਸ ਤੌਰਾ ਪਰ ਜਲ-ਬਿਜਲੀ ਪਾਰਿਯੋਜਨਾਏਂ ਆਸਤੈ ਡੈਮੋਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਕਨੈ ਬਨਾਈ ਗੇਂਦੀ ਬਨੌਟੀ ਝੀਲੋਂ ਚ ਏਹ ਕਮਮ ਕੀਤਾ ਗੇਂਦਾ ਏ। ਤਾਜੇ ਪਾਨੀ ਦੇ ਤਲਾਏਂ ਚ ਮਚਛੀ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਕਨੈ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਦੀ ਸਪ਼ਲਾਈ ਚ ਪੈਹਲੋਂ ਕੋਲਾ ਵ੃ਦਿ ਹੋਈ ਏ। ਤੁਂਦੇ ਚਾ ਕਿਸ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਸਮੁਦਾਏਂ ਚ ਖੇਤੀ-ਬਾਡੀ ਦੇ ਅਫਸਰੋਂ ਦੀ ਮਦਦ ਤੇ ਨਗਰਾਨੀ ਚ ਹੋਆ ਏ।

ਇਕ ਬਾਰੀ ਮਚਛੀ-ਤਲਾਏਂ ਗੀ ਨਿਕਿਕਧੋਂ ਮਚਿਛਿਧੋਂ ਕਨੈ ਭਰੀ ਦੇਨੇ ਪਰ ਮਚਿਛਿਧੋਂ ਗੀ ਬਧਨੇ-ਮਠੋਨੇ ਆਸਤੈ ਨਗੋਆ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇਨਾ ਤੇ ਏਹ ਦਿਕਖਨਾ ਜੇ ਤੁਨੋਂਗੀ ਭੋਜਨ ਦੀ ਖਾਸੀ ਸਪ਼ਲਾਈ ਹੋਆ ਕਰਦੀ ਏ ਬਡੀ ਹਦਾ ਤਗਰ ਸੌਖਾ ਹੋਂਦਾ ਏ। ਸਭਮੋਂ ਜਲ-ਜੀਵੋਂ ਦਾ ਭੋਜਨ ਪਲਾਕ ਏ, ਪਲਾਕ, ਪਾਨੀ ਉਪਰ ਬਡੀ ਮਤੀ ਸੰਖਧਾ ਚ ਤਰਨੇ ਆਹਲੇ ਅਜ਼ ਸੂਖਮ ਪੌਥੇ ਤੇ ਜੀਵੋਂ ਦਾ ਨਾਂਡ ਏ। ਨਿਕਿਕਧੋਂ ਮਚਿਛਿਧੋਂ ਇੰਨੋਂਗੀ ਖੰਦਿਆਂ ਨ ਤੇ ਆਪੂ ਅਪਨੇ

ਸ਼ਾ ਬਣੀ ਮਚ਼ਿਹ੍ਯੋਂ ਦਾ ਭੋਜਨ ਬਨਦਿਆਂ ਨ। ਕੀਜੇ ਪਲਾਕ ਪਾਨੀ ਚ ਪਾਏ ਜਾਨੇ ਆਹਲੇ ਕਿਸ ਖਨਿਜੋਂ ਕਨੈ ਪਲਦੇ-ਮਠੋਂਦੇ ਨ, ਇਸਲੋਈ ਪਾਨੀ ਚ ਖਾਦਾਂ ਪਾਇਥੈ ਪਲਾਕ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਬਧਾਈ ਜਾਈ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਹਾਲਾਂਕੇ ਸਮੁੰਦਰੀ-ਖੇਤੀ ਵਿਵਹਾਰਿਕ ਤੇ ਫਾਯਦੇਮਂਦ ਦੋਏ ਹੋਈ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਥਮਾਂ ਪੈਹਲੋਂ ਕੇਇਥੋਂ ਸਮਸ਼ਾਏਂ ਗੀ ਹਲ ਕਰਨਾ ਹੋਗ। ਮਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ ਪਰ, ਸਮੁੰਦਰੈ ਦੇ ਕੁਸੈ ਹਿੱਸੇ ਚ ਖਾਦ ਪਾਨੇ ਦੀ ਕੋਈ ਤੁਕ ਨੇਹੀਂ, ਜਿਸਲੇ ਸਮੁੰਦਰੈ ਦਿਧੋਂ ਧਾਰਾਏ ਖਾਦ ਗੀ ਮੀਲਾਂ ਦੂਰ ਨਿਸ਼ਫਲ ਪਾਨੀ ਚ ਜਾਈ ਸੁਣ੍ਹਨਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਮਚ਼ਛੀ-ਪਾਲਕ ਖਾਦੈ ਗੀ ਇਕ ਨਿਸ਼ਚਤ ਖਿੜੇ ਤਗਰ ਸੀਮਤ ਰਕਖੀ ਸਕੇ, ਤਾਂ ਬੀ ਉਸੀ 'ਅਪਨੇ' ਖਿੜੇ ਤਗਰ ਖਾਦ-ਪੋਸ਼ਤ ਮਚ਼ਿਹ੍ਯੋਂ ਗੀ ਰਕਖਨੇ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਤੁਲਨਾ ਹੋਗ। ਤੇ ਅਪਨੀ ਲਾਗਤ ਦਾ ਬਢਾਓਬਢਾ ਫਾਯਦਾ ਲੈਨੇ ਆਸਟੈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਚ਼ਿਹ੍ਯੋਂ ਗੀ ਭੋਜਨ ਦੇਨੇ ਦਾ ਨੇਹਾ ਤਰੀਕਾ ਤੁਲਨਾ ਹੋਗ, ਜਿਸ ਕਨੈ ਓਹ ਭੋਜਨ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਚ਼ਿਹ੍ਯੋਂ ਗੀ ਹੈ ਅਥਾਏ ਜਿਨ੍ਹੋਂਗੀ ਓਹ ਖਲਾਨਾ ਚਾਂਹਦਾ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਆਸਟੈ ਕੁਸੈ ਚਾਲਲੀ ਕਨੈ 'ਤਾਲ' ਕਰਨੀ ਹੋਗ ਧਾਨੀ ਅਨਗਿਨਤ ਨਾਖਾਨੇਯੋਗ ਜਲ-ਜੀਵੋਂ ਗੀ ਹਟਾਨਾ ਹੋਗ ਜੇਹਾਡੇ 'ਉਸਦਿਹੋਂ' ਮਚ਼ਿਹ੍ਯੋਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰੀ-ਭੋਜਨ ਗੀ ਖਾਈ ਜਾਣੇ।

ਸਪ਼ਸ਼ਟ ਹੈ ਜੇ ਇਹਨੂੰ ਸਮਸ਼ਾਏਂ ਗੀ ਹਲ ਕਰਨਾ ਸੌਖਾ ਨੇਹੀਂ ਹੋਗ, ਖਾਸ ਕਹਿਥੈ ਸਮੁੰਦਰੈ ਦੇ ਵਿਸ਼ਤਾਰ ਗੀ ਦਿਖਦੇ ਹੋਈ, ਜੇਹਾਡਾ ਧਰਤੀ ਦੀ ਸਤਹ ਤੁਲਨਾ ਤੋਂ ਚੈਕਿਊਂਡ ਹਿੱਸੇ ਪਰ ਫੈਲੇ ਦਾ ਹੈ। ਤੇ ਸਮੁੰਦਰੋਂ ਦਾ ਪਾਨੀ ਤਲਾਏਂ ਤੇ ਝੀਲੋਂ ਦੇ ਮਕਾਬਲੇ ਚ ਲਗਾਤਾਰ ਚਲਾਇਆ ਹੈ। ਸ਼ਾਯਦ ਸਮਸ਼ਾਏਂ ਗੀ ਬਲਲੈ-ਬਲਲੈ ਹਲ ਕਰੀ ਲੈਤਾ ਜਾਹਗ। ਤੌਲੇ ਗੈ ਭਵਿਕਖ ਚ ਮਾਹੂ ਮਹਾਂਦੀਪੋਂ ਦੇ ਕੋਲ ਸਮੁੰਦਰ-ਕੱਢੈ ਘੜ੍ਹ ਪਾਨਿਧੈ ਚ ਲੌਹਕੇ ਸ਼ਤਰ ਤੁਲਨਾ ਮਚ਼ਛੀ-ਪਾਲਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੀ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਓਹ ਜੇਹਾਡਿਆਂ ਮਚ਼ਿਹ੍ਯਾਂ ਪਾਲਨਾ ਚਾਂਹਦਾ ਹੈ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਨੈ ਉਸ ਖਿੜੇ ਗੀ ਭਰੀ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਪਨਿਧੋਂ ਮਚ਼ਿਹ੍ਯੋਂ ਦਾ ਭੋਜਨ ਖਾਈ ਜਾਨੇ ਆਹਲੇ ਅਨਵਾਂਛਤ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜੀਵੋਂ ਗੀ ਹਟਾਇਥੈ 'ਤਾਲ' ਕਹਿਥੈ ਲੋਡੇ ਹੋਨੇ ਪਰ ਖਾਦ ਪਾਇਥੈ ਤੇ ਆਖਰ ਚ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਤੁਲਨਾ ਪਲੀ-ਮਠੋਈ ਦੀ ਮਚ਼ਿਹ੍ਯੋਂ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਲੇਈ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(a) ਸ਼ਕਾਰ ਦੇ ਮਕਾਬਲੇ ਚ ਕਰਸਾਨੀ ਕਿਸ ਚਾਲਲੀ ਬੇਹਤਰ ਹੈ ਤੇ ਭਵਿਕਖ ਚ ਸਮੁੰਦਰੀ-ਖੇਤੀ ਕੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਗ ?	12
(b) ਮਚ਼ਛੀ-ਪਾਲਨ ਚ ਖਾਦੋਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਕੇਹੁ ਹੈ ?	12
(c) ਸਮੁੰਦਰੈ ਦੇ ਕਿਸ ਹਿੱਸੇ ਚ ਮਚ਼ਛੀ-ਪਾਲਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਈ ਸਕਦਾ ਹੈ ?	12
(d) 'ਤਾਲ' ਸ਼ਬਦ ਥਮਾਂ ਤੁਸ ਕੇਹੁ ਸਮਝਾਵੇ ਓ ?	12
(e) ਭਵਿਕਖ ਚ ਸਮੁੰਦਰੀ-ਖੇਤੀ ਦੀ ਸਮਸ਼ਾਏਂ ਦਾ ਸਮਾਧਾਨ ਕਿਧੁਂ ਕੀਤਾ ਜਾਈ ਸਕਦਾ ਹੈ ?	12

Q3. ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਦੇ ਪੈਹ੍ਹਰੇ ਦਾ ਸਾਰ ਇਕ-ਤੇਹਾਈ ਸ਼ਬਦੋਂ ਚ ਲਿਖੋ। ਸਿਰਲੇਖ ਦੇਨੇ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੇਹੀਂ। ਸਾਰ ਅਪਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਚ ਲਿਖੋ। 60

ਮਤੇ ਵਿਰੇ ਥਮਾਂ ਚਲਦੇ ਆਵਾ ਕਰਦੇ ਨਿਆਂਪੂਰਾ ਤੇ ਸਾਮੂਹਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਤੁਲਨਾ ਗੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨੇ ਆਸਟੈ ਭਾਰਤ ਦੀ ਮਤੀ ਹਾਰੀ ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਅਬਾਦੀ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਸਥਿਤਿਆਂ ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦੀ

ਗੁਣਵਤਾ ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਬੁਨਿਆਦੀ ਫਾਂਚੇ ਚ ਚਮੁਖੀ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਨ। ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਬੁਨਿਆਦੀ ਫਾਂਚੇ ਦਾ ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਅੰਗ ਐ - ਪੀਨੇ ਆਹਲੇ ਪਾਨੀ ਦੀ ਵਧਵਿਸਥਾ। ਪਾਨੀ ਬਿਨਾ ਸ਼ਕ ਜਨਤਾ ਲੇਈ ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਚੀਜ਼ ਐ। ਨਾਗਰਿਕੇਂ ਦਿਧੋਂ ਮੰਗੇ ਗੀ ਪੂਰਾ ਕਰਨੇ ਆਸਤੈ ਪਾਨੀ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਫਾਂਚੇ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਆਸ਼ੇ ਸਾਰਵਜਨਕ ਨਿਵੇਸ਼ ਚ ਬਾਦਾ ਕਰਨੇ ਦੀ ਲੋਡ ਐ। ਇਕ ਜਲ-ਸੁਰਕਾਰ ਰਾਸ਼ਟ੍ਰ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਅਪਨੇ ਨਾਗਰਿਕੇਂ ਗੀ ਸਾਫ਼ ਤੇ ਸੁਰਕਤ ਪੀਨੇ ਦਾ ਪਾਨੀ ਉਪਲਬਧ ਕਰਾਗ, ਬਲਕੇ ਇਕ ਨਰੋਏ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ ਪਰ ਉਤ्पਾਦਕ ਸਮਾਜ ਗੀ ਬੀ ਯਕੀਨੀ ਬਨਾਗ। ਹਾਲਾਂਕੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਇੱਨੀ ਮਤੀ ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਅਭਾਦੀ ਦੀ ਪੀਨੇ ਦੇ ਪਾਨੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤੋਂ ਗੀ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਇਕ ਔਰਖਾ ਕਮਮ ਐ, ਜੇਹਾਂ ਮੁਕਖ ਕਾਰਣ ਸਥਾਪਤ ਪੀਨੇ ਦੇ ਪਾਨੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਦੀ ਸਮਰਥ, ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ, ਸ਼ਿਕਾਤ ਤੇ ਪਾਨੀ ਦੇ ਇਸ਼ਟੇਮਾਲ ਤੇ ਪੌਹੜ ਬਾਰੈ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਚ ਕਮੀ ਹੋਨਾ ਐ।

ਸਂਵਿਧਾਨ ਦਾ ਅਨੁਚਛੇਦ 47 ਰਿਧਾਸਤੋਂ ਗੀ ਸਾਰਵਜਨਕ ਸੇਹਤ ਗੀ ਬੇਹੁਤ ਬਨਾਨੇ ਆਸਤੈ ਸੁਰਕਤ ਪੀਨੇ ਦਾ ਪਾਨੀ ਉਪਲਬਧ ਕਰਾਨੇ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਐ। ਸਾਫ਼ ਪੀਨੇ ਦੇ ਪਾਨੀ ਦੀ ਵਧਵਿਸਥਾ ਬਮਾਰਿਹੋਂ ਤੇ ਘਾਤਕ ਘਟਨਾਏਂ ਚ ਕਟੌਤੀ ਕਰਦੀ ਐ, ਤੇ ਜੀਵਨ-ਸ਼ਤਰ ਗੀ ਬੇਹੁਤ ਬਨਾਨੇ ਚ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਐ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਰੋਡਾਂ ਦੀ ਅਭਾਦੀ ਦੀ ਸੇਹਤ ਚ ਸੁਧਾਰ ਆਸਤੈ ਸਾਫ਼ ਤੇ ਸੁਰਕਤ ਪੀਨੇ ਦੇ ਪਾਨੀ ਤੇ ਸਫਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਐ।

ਲਗਾਤਾਰ ਵਿਕਾਸ ਪਾਨੀ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਤੇ ਸਫਾਈ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਯਕੀਨੀ ਬਨਾਨੇ ਦੀ ਲੋਡ ਪਰ ਜੋਰ ਦਿੰਦਾ ਐ। ਸੁਰਕਤ ਪੀਨੇ ਦੇ ਪਾਨੀ ਤਗਰ ਪੁਜ਼ਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਚ ਇਸ ਥਮਾਂ ਇਕ ਚਾਲਲੀ ਕਨੈ ਇਧੈ ਤਾਤਪਰੀ ਐ ਜੇ 'ਕੋਈ ਬੀ ਪਿਚਛੋਂ ਨਿੰ ਰੇਹੀ ਜਾਂ'। ਜੇਹਾਂ ਇਸ ਬਾਰੈ 'ਵਿਸ਼ਵ ਜਲ ਦਿਵਸ' ਦਾ ਥੀਮ ਬੀ ਹਾ। 'ਵਿਸ਼ਵ ਜਲ ਦਿਵਸ' ਹਰ ਬਾਰੈ 22 ਮਾਰਚ ਗੀ ਮਨਾਯਾ ਜਂਦਾ ਐ।

ਸਰਕਾਰ ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਅਭਾਦੀ ਆਸਤੈ ਸੁਰਕਤ ਪੀਨੇ ਦਾ ਪਾਨੀ ਯਕੀਨੀ ਬਨਾਨੇ ਬਕਖੀ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਤ ਕਰਾ ਕਰਦੀ ਐ। ਸਰਕਾਰ ਆਸੇਆ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਪਰ ਇਸ ਖੇਤਰ ਚ ਪੇਸ਼ ਆਨੇ ਆਹਲਿਹੋਂ ਚਨੌਤਿਹੋਂ ਕਨੈ ਨਿਭਡਨੇ ਆਸਤੈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਕਦਮ ਬੀ ਚੁਕਕੇ ਜਾ ਕਰਦੇ ਨ। ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਜਲ ਆਪੂਰਤਿ ਯੋਜਨਾਏਂ ਗੀ ਚਾਲੂ ਕਰਨੇ ਆਸਤੈ ਗ੍ਰਾਂਟ ਦਿੱਜੇ ਜਾਨੇ ਸ਼ਾ ਲੇਈ ਰਕਖ-ਰਖਾਂ ਦੇ ਪੈਹਲੁਏਂ ਤੇ ਜਮੀਨੀ ਪਾਨੀ ਗੀ ਰੀਚਾਰਜ਼ ਕਰਨੇ ਆਸਤੈ ਬੀ ਕਦਮ ਚੁਕਕੇ ਗੇ ਨ। ਕਿਸ਼ ਹੋਰ ਉਪਾਏਂ ਚ ਬਰਖਾ ਦੇ ਪਾਨੀ ਗੀ ਕਠੇਰਨਾ ਬੀ ਸ਼ਾਮਲ ਐ, ਜੇਹਾਂ ਕੇ ਬੇਹਦ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਐ, ਤੇ ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਲਾਕੋਂ ਚ ਲਗਾਤਾਰ ਤਰੀਕੇ ਕਨੈ ਸੁਰਕਤ ਪੀਨੇ ਦੇ ਪਾਨੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਚ ਮਦਦਗਾਰ ਹੋਈ ਸਕਦਾ ਐ। ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਲਾਕੋਂ ਚ ਬਨੌਟੀ ਰੀਚਾਰਜ਼ ਤੇ ਬਰਖਾ ਦਾ ਪਾਨੀ ਕਠੇਰਨੇ ਆਸਤੈ ਫਾਂਚੇ ਬਨਾਨੇ ਲੇਈ ਸਰਕਾਰ ਮਾਸਟਰ ਪਲਾਨ ਤੁਧਰ ਕਮਮ ਕਰਾ ਕਰਦੀ ਐ। ਭਾਰਤ ਚ ਨੇਹਿਹੋਂ ਸਫਲਤਾ-ਕਤਥੋਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਐ, ਜੇਹਡਿਹਾਂ ਪਾਨੀ ਕਠੇਰਨੇ ਦੇ ਸਾਫ਼ੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਪਰਿਪਾਗਤ ਜਾਨਕਾਰੀ ਤੇ ਵਿਕੇਕ ਬਕਖੀ ਧਿਆਨ ਆਕਰਸ਼ਤ ਕਰਦਿਆਂ ਨ। 2001 ਚ ਤਮਿਲਨਾਡੂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਰ ਪਰਿਵਾਰ ਆਸਤੈ ਬਰਖਾ ਪਾਨੀ ਸੰਰਕਣ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸੰਰਚਨਾ ਰਕਖਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਰੀ ਦਿੱਤਾ। ਬੰਗਲੋਰ ਤੇ ਪੁਣੇ ਜਨੇਹੁ ਸ਼ੈਹੁੰ ਚ ਬੀ ਇਧੈ ਨੇਹਾ ਤਜਰਬਾ ਕੀਤਾ ਗੇਆ, ਜਿਥੈ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਸੋਸਾਇਟਿਹੋਂ ਆਸੇਆ ਬਰਖਾ ਪਾਨੀ ਸੰਰਕਣ ਅਪੇਕ਼ਤ ਐ। ਦੂਝੋਂ ਰਿਧਾਸਤੋਂ ਚ ਬੀ ਇਸੈ ਚਾਲਲੀ ਦਿਧਾਂ ਨੇਕਾਂ ਪੈਹਲਾਂ ਹੋਇਆਂ ਨ।

ਜਿਮ੍ਰੀ ਦੇ ਪਾਨੀ ਦੀ ਅਤਿ ਖੁਪਤ ਭਾਰਤ ਚ ਇਕ ਮੁਕਖ ਸਮਸ਼ਾ ਐ। ਇਸ਼ੀ ਰੋਕਨੇ ਆਸ਼ੈ ਰਿਆਸਤੀ ਸਰਕਾਰੋਂ ਟ੍ਰਾਗ ਨਿਯੋਤੀ ਤਰੀਕਾਕਾਰ ਬਰਤਨੇ ਦੀ ਲੋਡ ਐ। ਬੁਰੀ ਚਾਲਲੀ ਕਨੈ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਖੇਤਰੋਂ ਚ ਮਤੇ ਜਧਾਦ ਖੁਹੌਂ ਦੀ ਖੁਦਾਈ ਪਰ ਰੋਕ ਲਗਨੀ ਚਾਹਿਦੀ। ਪੀਨੇ ਦੇ ਪਾਨੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਦਿਵੇਂ ਯੋਜਨਾਏਂ ਗੀ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਬਨਾਨੇ ਆਸ਼ੈ ਪੱਚੈਤੀ ਰਾਜ ਸੰਸਥਾਏਂ ਦੀ ਮਤੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਐ। ਫਿਲਹਾਲ ਪੱਚੈਤੀ ਰਾਜ ਸੰਸਥਾਏਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਣੀ ਗੈ ਘੱਟ ਐ। ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਸਮੁਦਾਏਂ, ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਗਠਨਾਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ-ਕਰਤਾ ਤੇ ਸੈਹ-ਵਿਤ ਪੋਸ਼ਕ ਦੇ ਰੂਪ ਚ ਭਾਈਵਾਲੀ ਸਫਲ ਰੇਹੀ ਐ। ਅਥੇ ਚੇਤੈ ਰਕਖਨਾ ਚਾਹਿਦਾ ਜੇ ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਲਾਕੇ ਚ ਪੀਨੇ ਦੇ ਪਾਨੀ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਤੇ ਪੌਹ੍ਰ ਦਾ ਦਾਧਰਾ ਬਧਾਨੇ ਆਸ਼ੈ ਅਥੇ ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਸਮੁਦਾਏਂ ਦੀ ਸਕਿਧ ਮਦਦ ਕਨੈ ਪਾਨੀ ਦੇ ਨਿਆਂਸਾਂਗਤ ਸੰਰਕਣ ਤੇ ਇਸ਼ਟੇਮਾਲ ਆਸ਼ੈ ਹਰ ਚਾਲਲੀ ਦੇ ਪ੍ਰਯਾਸ ਕਰਨੇ ਦੀ ਲੋਡ ਐ।

ਸਮੁਦਾਏਂ ਦੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਸੰਚਾਲਨ ਤੇ ਰਕਖ-ਰਖਾਡ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਵਿਵਹਾਰਿਕਤਾ ਗੀ ਬਧਾਂਦੀ ਐ। ਏਹ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸਮੁਦਾਏਂ ਦਾ ਆਪਸੀ ਭਾਵ ਬੇਹਤਰ ਰਕਖ-ਰਖਾਡ ਤੇ ਤੇਆਰ ਕੀਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਗੀ ਬੀ ਬਧਾਂਦੀ ਐ। ਪੀਨੇ ਦੇ ਪਾਨੀ ਦੇ ਸੋਤੋਂ ਦੇ ਕੋਲ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸਫਾਈ ਬਨਾਈ ਰਕਖਨੇ ਚ ਸਮੁਦਾਯ ਦੀ ਮਹਤਵਪੂਰਣ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ, ਬਲਕੇ ਪਾਨੀ ਗੀ ਕਠੇਰੇ ਤੇ ਭੰਡਾਰ ਕਰਨੇ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨੇ ਚ ਬੀ ਤੰਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੇ ਪਾਨੀ ਕਠੇਰੇ, ਭੰਡਾਰ ਕਰਨੇ ਤੇ ਬਰਤਨੇ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਤ ਹੋਨੇ ਸ਼ਾ ਬਚਾਯਾ ਜਾਈ ਸਕੇ।

ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਲਾਕੇ ਚ ਇਨ੍ਹੋਂਨੇ ਸਕਿਮੋਂ ਗੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨੇ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਬਨਾਨੇ ਚ ਪੱਚੈਤੀ ਰਾਜ ਸੰਸਥਾਏਂ, ਸ਼ਵਧਾਂ ਸੇਵੀ ਗ੍ਰੁਪੋਂ ਤੇ ਸੈਹਕਾਰੀ ਸਮਿਤਿਯੋਂ ਰਾਹੋਂ ਸਮੁਦਾਯ ਦੀ ਸਕਿਧ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਦੀ ਮਾਂਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਐ, ਤਾਂ ਜੇ 2030 ਤਾਂਗ 'ਹਰ ਘਰ ਜਲ' ਦੇ ਲਕਥ ਗੀ ਹਾਸਲ ਕਰੀ ਸਕਚੈ ਤੇ ਦੇਰ-ਪਾਡ ਟਕਾਊ ਸਮਾਧਾਨ ਗੀ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਜਾਈ ਸਕੇ।

(785 ਸ਼ਬਦ)

Q4. ਖੱਲ ਦਿੱਤੇ ਦੇ ਗਦਿਆਂਸ਼ ਦਾ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰੋ :

20

ਜਿਸਲੈ ਕੋਈ ਇਨਸਾਨ ਅਪਨੇ ਆਪੈ ਗੀ ਦਿਖਦਾ ਐ ਤਾਂ ਓਹ ਅਪਨੇ ਬਾਰੇ ਚ ਗਲਤ ਲਾਈ ਲੈਂਦਾ ਐ। ਓਹ ਅਪਨੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਗੀ ਗੈ ਦਿਖਦਾ ਐ। ਜੈਦਾਤਰ ਲੋਕ ਚੰਗੇ ਉਦੇਸ਼ ਲੇਇਥੈ ਚਲਦੇ ਨ ਤੇ ਮਨੀ ਲੈਂਦੇ ਨ ਜੇ ਓਹ ਜੇਹੜਾ ਬੀ ਕਮਮ ਕਰਾ ਕਰਦੇ ਨ, ਓਹਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸ਼ੈਲ ਗੈ ਹੋਗ। ਕੁਸੈ ਬੀ ਇਨਸਾਨ ਆਸ਼ੈ ਅਪਨੇ ਕਮਮੋਂ ਦਾ ਤਟਸਥ ਮੂਲਧਾਂਕਨ ਮੁਸ਼ਕਲ ਐ। ਜੋ ਹੋਈ ਸਕਦਾ ਐ ਤੇ ਅਕਸਰ ਹੋਂਦਾ ਬੀ ਐ ਜੇ ਓਹਦੇ ਚੰਗੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਚ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਜਾਂਦੇ ਨ। ਮਤੇ ਹਾਰੇ ਲੋਕ ਕਮਮ ਕਰਨੇ ਦੇ ਝਾਗਦੇ ਕਨੈ ਔਦੈ ਨ ਤੇ ਅਪਨਾ ਕਮਮ ਉਸ ਤਰੀਕੇ ਕਨੈ ਕਰਦੇ ਨ ਜੇਹੜਾ ਤੰਨੋਂਗੀ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਲਗਦਾ ਐ; ਤੇ ਸ'ਆਂ ਸਾਂਦੋਖ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਲੇਇਥੈ ਘਰ ਚਲੀ ਜਾਂਦੇ ਨ। ਓਹ ਅਪਨੇ ਕਮਮੈ ਦਾ ਮੂਲਧਾਂਕਨ ਨੇਈ ਕਰਦੇ। ਓਹ ਅਪਨੇ ਝਾਗਦੇ ਦਾ ਗੈ ਮੂਲਧਾਂਕਨ ਕਰਦੇ ਨ। ਐਸਾ ਮਨੇਆ ਜਾਂਦਾ ਐ, ਕੀਜੇ ਕੋਈ ਬੀ ਇਨਸਾਨ ਅਪਨੇ ਕਮਮੈ ਗੀ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮਕਾਨੇ ਦਾ ਝਾਗਦਾ ਰਖਦਾ ਐ ਤੇ ਜੇਕਰ ਇਸ ਚ ਚਿਰ ਹੋਆ ਦਾ ਹੋਂਦਾ ਐ ਤਾਂ ਏਹ ਓਹਦੇ ਬਸ਼ ਥਮਾਂ ਬਾਹਰੈ ਦੀ ਗਲਲ ਹੋਂਦੀ ਐ। ਕਮਮੈ ਚ ਚਿਰ ਲਾਨੇ ਦਾ ਓਹਦਾ ਕੋਈ ਝਾਗਦਾ ਨੇਈ ਹੋਂਦਾ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਓਹਦੇ ਕਮਮੈ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਜਾਂ ਆਲਸ ਚਿਰੈ ਦਾ ਕਾਰਣ ਬਨਦਾ ਐ, ਤਾਂ ਕਿਧ ਏਹ ਝਾਗਦਤਨ ਨੇਈ ਹੋਂਦਾ ?

ਸਮਝਾ ਏਹੁ ਏ ਜੇ ਅਸ ਅਕਸਰ ਜੀਵਨ ਕਨੈ ਝੂੰਜਨੇ ਦੇ ਬਜਾਏ ਇਸਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਗਨੇ ਆਂ । ਲੋਕ ਅਪਨੀ ਨਾਕਾਮਯਾਬੀਂ ਥਮਾਂ ਕਿਥਾ ਸਿਕਖਨੇ ਦੇ ਬਜਾਏ ਯਾ ਤੰਦੇ ਸ਼ਾ ਤਜਰਬਾ ਲੈਨੇ ਦੇ ਬਜਾਏ, ਤੰਦੇ ਕਾਰਣੋਂ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵੋਂ ਦੀ ਚੀਅ-ਫਾਡ ਕਰਨ ਲਗਦੇ ਨ । ਔਖੋਂ ਤੇ ਮਸੀਕਤੋਂ ਗਹੋਂ ਭਗਵਾਨ ਅਸੱਗੀ ਬਧਨੇ ਦਾ ਮੈਕਾ ਮੁਹੈਧਾ ਕਰਾਦੇ ਨ । ਇਸਲੋਈ ਜਿਸਲੈ ਥੁਆਫਿਆਂ ਮੇਦਾਂ, ਸੁਖਨੇ ਤੇ ਲਕਘ ਚੂਰ-ਚੂਰ ਹੋਈ ਗੇ ਹੋਨ ਤਾਂ ਬਚੇ-ਖੁਚੇ ਦੇ ਚ ਤੁਪ੍ਪੇ । ਤੁਸੱਗੀ ਤੰਦੇ ਚ ਛਘੇ ਦਾ ਕੋਈ ਸਨੈਹ੍ਰਾ ਮੈਕਾ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲਗ ।

ਲੋਕੋਂ ਦੀ ਕਮਮ-ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਬਧਾਨੇ ਆਸਟੈ ਤੰਨੋਗੀ ਪ੍ਰੇਰਤ ਕਰਨਾ ਤੇ ਨਰਾਸਾ ਚਾ ਬਾਹਰ ਕਿਢਨਾ ਹਰ ਨੇਤਾ ਆਸਟੈ ਮਹੇਸਾ ਇਕ ਚਨੌਤੀ ਭਰੋਚਾ ਕਮਮ ਹੋਂਦਾ ਏ । ਸਾਂਗਠਨੋਂ ਚ ਤਬਦੀਲੀ ਆਹਨਨੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਚ ਇਕ ਨੇਤਾ ਸ਼ਕਤਿ ਤੇ ਵਿਰਾਧ ਦੇ ਬਿਚ੍ਚੇ ਦਾ ਰਸਤਾ ਤੁਪਦਾ ਏ ।

Q5. ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਦੇ ਗਦਾਂਸ਼ ਦਾ ਡੋਗਰੀ ਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰੋ :

20

Freedom has assuredly given us a new status and new opportunities. But it also implies that we should discard selfishness, laziness and all narrowness of outlook. Our freedom suggests toil and the creation of new values for old ones. We should so discipline ourselves as to be able to discharge our responsibilities satisfactorily. If there is any one thing that needs to be stressed, it is that we should put in action our full capacity, each one of us in productive effort — each one of us in his own sphere, however humble. Work, unceasing work, should now be our watchword. Work is wealth, and service is happiness. The greatest crime today is idleness. If we root out idleness, all our difficulties, including even conflicts, will gradually disappear. Whether as constable or high official of the state, whether as businessmen or industrialist, artisan or farmer, each one is discharging the obligation to the state, and making a contribution to the welfare of the country. Honest work is the anchor to which we should cling if we want to be saved from danger or difficulty. It is the fundamental law of progress.

Q6. ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਦੇ ਸੁਆਲੋਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤੇ ਗੇਂਦੇ ਨਿਰੰਸ਼ੋਂ ਦੇ ਮਤਾਬਕ ਲਿਖੋ :

(a) ਝੁਅਨੇ ਦੀ ਵਾਖਿਆ ਕਰੋ :

$$2 \frac{1}{2} \times 4 = 10$$

- (i) ਗੋਆਹ ਚੁਸ਼ਟ, ਮੁਫ਼ਈ ਸੁਸ਼ਟ | 2 $\frac{1}{2}$
- (ii) ਕਮੈ ਗੀ ਤਾਪੇ ਦੇ, ਖਾਨੇ ਗੀ ਮੂੰਹ ਬਾਕੇ ਦੇ | 2 $\frac{1}{2}$
- (iii) ਸ਼ਾਨੇ ਦੀ ਗਲਲਾਦਾਤੇ ਆਮਲੇ ਦਾ ਸੁਆਦ ਬਾਦ ਚ ਔਂਦਾ ਏ | 2 $\frac{1}{2}$
- (iv) ਬਿਲਲੀ ਨੇ ਸੰਹਿੰ ਪਢਾਯਾ, ਬਿਲਲੀ ਗੀ ਗੈ ਖਾਨੇ ਗੀ ਆਯਾ | 2 $\frac{1}{2}$

(b) ਝੁਨ੍ਹੇ ਸੁਹਾਵਰੇ ਦਾ ਵਾਕਿਆਂ ਚ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰੋ :

$$2 \frac{1}{2} \times 4 = 10$$

- (i) ਨਜ਼ਰੋਂ ਚ ਚਢਨਾ 2 $\frac{1}{2}$
- (ii) ਧਰਤੀ-ਅੰਬਰ ਇਕ ਕਰਨਾ 2 $\frac{1}{2}$
- (iii) ਤਲਿਆਂ ਝਾਸ਼ਨਾ 2 $\frac{1}{2}$
- (iv) ਮੂੰਹ ਨਿੰ ਲਾਨਾ 2 $\frac{1}{2}$

(c) ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਦੇ ਸ਼ਬਦੋਂ ਦੇ ਜੋਡੋਂ ਗੀ ਤੇਜ਼ ਚਾਲਲੀ ਵਾਕਿਆਂ ਚ ਬਰਤੋ ਜੇ ਤੁੰਦੇ ਮੜਾਟੇ ਦਾ ਅਰਥ ਸਪ਼ਸ਼ਟ ਹੋਵੇ

ਜਾਓ :

$$2 \frac{1}{2} \times 4 = 10$$

- (i) ਤਲਾ — ਤਲਾਂ 2 $\frac{1}{2}$
- (ii) ਬਨਨ — ਬਨਨ 2 $\frac{1}{2}$
- (iii) ਚਢਾ ਦਾ — ਚਢਾਂ ਦਾ 2 $\frac{1}{2}$
- (iv) ਕੰਡਾ — ਕੰਢਾ 2 $\frac{1}{2}$

(d) ਝੁਨ੍ਹੇ ਪ੍ਰਯੋਗਾਂ ਆਸਤੈ ਇਕ-ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਬਰਤੋ :

$$2 \frac{1}{2} \times 4 = 10$$

- (i) ਲਸਸੀ ਛੋਹਲਨੇ ਆਸਤੈ ਮਿਟੀ ਦਾ ਭਾੰਡਾ 2 $\frac{1}{2}$
- (ii) ਬਕਕਰੀ ਦਾ ਨਿਕਕਾ ਬਚਚਾ 2 $\frac{1}{2}$
- (iii) ਫੁਲਕੇ ਦਾ ਚੌਥਾ ਹਿੱਸਾ 2 $\frac{1}{2}$
- (iv) ਜਾਗਤੈ ਦੇ ਬਾਹੁ ਦੇ ਸੈਕੈ ਗਾਏ ਜਾਨੇ ਆਹਲੇ ਲੋਕ-ਗੀਤ 2 $\frac{1}{2}$

